

پایایی و روایی آزمون اندریافت کودکان

لیلا سلطانی^{۱*}، هادی بهرامی^۲، ابوالفضل کرمی^۳^۱ کارشناس ارشد آموزش و پرورش پیش دبستانی (Lila_2007tir@yahoo.com)^۲ دکتری روانشناسی، دانشگاه آزادعلوم و تحقیقات^۳ دکتری روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی

چکیده

در آزمون اندریافت کودکان (C.A.T)، پاسخ‌ها همان داستان‌های ابداعی کودکان هستند و روش جامعی برای تبدیل این پاسخ‌های کیفی به کمیت‌های قابل بررسی وجود ندارد. در این پژوهش محتویات داستان‌های ابداعی ۲۰ کودک دختر و پسر ۳ تا ۶ ساله مهد کودک‌های شهر اصفهان که به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند، مورد بررسی قرار گرفته است. محقق بر اساس اهداف سازندگان آزمون در طراحی هر کارت، تعدادی پیش فرض برای هر کارت تهیه کرده است که در واقع همان مواردی است که انتظار اشاره کودک به آنها را داریم. فرض بر این است که برای تأیید روایی محتوایی هر کارت در صورتی که بیش از ۷۵٪ کودکان به حداقل یک مورد از پیش فرضهای محقق، اشاره داشته باشد، آن کارت از نظر محقق دارای روایی محتوایی است. زیرا نشان‌دهنده توانایی آزمون در سنجش مواردی است که برای آن ساخته شده است. به منظور بررسی پایایی آزمون نیز، جدول توافقی برای بررسی احتمال معناداری تفاوت میان فراوانی اشاره به تک تک پیش فرض‌های کارت‌ها، برای پاسخ‌های کودکان در دو بار اجرای آزمون ترسیم شد. نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت کودکان (۷۵٪)، در ارائه داستان برای کارت‌های شماره ۲، ۵، ۶ و ۱۰، به مواردی که منظور اصلی سازندگان آزمون از طراحی این کارت‌ها بوده اشاره نداشته و در نتیجه این کارت‌ها برای کودکان ایرانی دارای روایی محتوایی نمی‌باشند. همچنین نتایج بررسی پایایی آزمون به روش بازآزمایی نشان داد که این آزمون برای کودکان ایرانی دارای پایایی است.

شیوه گردآوری داده‌ها

این آزمون (C.A.T) به این صورت اجرا می‌شود که کارت‌ها را یک به یک ارائه می‌کنیم و از کودک می‌خواهیم برای هر تصویر داستانی بسازد. پس از اجرای آزمون داستان‌های هر کودک به دقت بررسی شده و فراوانی پیش فرض‌هایی که توسط او به آنها اشاره شده بود، در جدول فراوانی پیش فرض‌های هر کارت بررسی می‌شود.

شیوه گردآوری داده‌ها

برای بررسی روایی کارت‌های آزمون (C.A.T)، محقق پاسخ‌های کودکان را بر اساس مقوله‌هایی که مبتنی بر اهداف اصلی سازندگان آزمون برای هر کارت بود، مورد بررسی قرار داده است. این مقوله‌ها، همان موضوعاتی هستند که انتظار می‌رود، کودکان در پاسخگویی به هر کارت فرافکنی کنند. روایی محتوایی کارتها یا توانایی سنجش مواردی که برای آن منظور ساخته شده‌اند، از طریق بررسی فراوانی اشاره کودکان به مقوله‌های اصلی که هدف از طراحی هر کارت بوده بررسی می‌شود. در این پژوهش، فرض بر این است که اگر ۷۵٪ از کودکان به حداقل یک مورد از موضوعاتی که هدف اصلی سازندگان آزمون برای هر کارت بوده، اشاره‌ای نداشته باشند، این کارت از نظر محقق دارای روایی محتوایی نیست. این مرز برای تعیین روایی محتوای کارت‌ها (۷۵٪) از کودکان به حداقل ۱ مورد) از طریق مشورت با اساتید و متخصصان تعیین گردید. در بررسی پایایی آزمون، معناداری تفاوت میان پاسخ‌های کودکان در اجرای اول آزمون و بازآزمایی، از طریق ترسیم جدول توافقی و محاسبه‌ی خی دو برای فراوانی اشاره به هر یک از پیش فرضهای ۱۰ کارت، در دو سری اجرا مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج

نتایج بررسی روایی کارتها نشان داد که در مورد چهار کارت از ۱۰ کارت آزمون، کمتر از ۷۵٪ از کودکان به حداقل ۱ مورد از اهداف اصلی سازندگان آزمون در طراحی هر کارت اشاره داشتند و این به این معنی که کودکان در این کارت‌ها مطابق پیش بینی آن‌ها عمل نکرده و موارد خاصی را که هدف از طراحی این کارت‌ها بوده فرافکنی نکرده‌اند. در نتیجه این چهار کارت (کارت‌های ۲، ۵، ۶ و ۱۰) از نظر محقق برای کودکان سه تا شش ساله شهرستان اصفهان دارای روایی نمی‌باشد و فرضیه روایی محتوایی این کارت‌ها رد می‌شود.

در کارت شماره ۲، نیمی از کودکان به آنچه که هدف و منظور سازندگان آزمون در طراحی این کارت بوده اشاره نداشته‌اند. موارد مورد انتظار شامل: دعوا میان والدین، خشونت میان کودکان، ترس از بزرگسال، افسردگی و اشاره به تنبیه خویش و ترس از اختگی (اشاره به پاره شدن طناب) هستند. در تحقیق حاضر هیچیک از کودکان به موارد خشونت میان کودکان، اضطراب اختگی (پاره شدن طناب) اشاره‌ای نداشته‌اند و اشاره به موارد دیگر نیز تنها در ۴۵٪ از کودکان مشاهده شده است.

در کارت شماره ۵ مقوله‌های پیشنهادی شامل موارد زیر هستند: کنجکاوی در مورد وقایعی که هنگام خواب پدر و مادر رخ می‌دهد، اشاره به رابطه والدین بطور کلی و در همه زمینه‌ها. هیچ یک از کودکان به هیچکدام از موارد اشاره نداشته‌اند و فرضیه روایی محتوای این

آزمون اندریافت کودکان (C.A.T) از مجموعه آزمون‌های ساخته شده به گونه آزمون اندریافت موضوع (T.A.T) است. شامل ۱۰ تصویر از حیوانات در موقعیت‌های مختلف زندگی انسانی که بعد از نشان دادن هر یک از تصاویر به کودک از او خواسته می‌شود با توجه به اندریافت خود، داستانی ابداع کند. هدف از این کار، دستیابی به مواردی چون: نوع ارتباط کودک با اطرافیان خود، گرایش‌ها، تعارضات، رقابت‌ها و ترس‌های او است.

در این آزمون، پاسخ‌ها همان داستان‌های ابداعی کودکان هستند و روش جامعی برای تبدیل این پاسخ‌های کیفی به کمیت‌های قابل بررسی وجود ندارد. از جمله روش‌هایی که برای کمی کردن پاسخ‌های آزمودنی‌ها و بررسی روایی پاسخ‌ها توسط خود سازندگان آزمون بیان شده است، بررسی رابطه پاسخ‌های آزمودنی با فراوانی پاسخ‌های آزمودنی‌های دیگر است (بهرامی، ۱۳۷۲). این روش برای بررسی پاسخ‌های رایج کودکان در مورد آزمون (C.A.T-S)، توسط فی بر (Fear) و استون (Stone)، در سال ۱۹۵۱ بر روی ۴۰ کودک آمریکایی انجام شده است. محقق در این تحقیق سعی دارد باروشی مشابه تحقیق فی بر و استون، از طریق پیش فرض‌هایی که براساس منظور اصلی پدیدآورندگان آزمون در هر کارت تهیه شده است، و در واقع همان مواردی است که انتظار داریم کودک به آنها اشاره کند، بگونه‌ای به هدف کمی کردن پاسخ‌ها دست یابد و از آن طریق به بررسی پایایی و روایی آزمون بپردازد.

با توجه به اینکه از مشکلات عمده که در اکثر ابزارهای فرافکن دیده می‌شود، نارسایی داده‌های هنجاری است (آناستازی، ۱۳۶۶). در مورد آزمون اندریافت کودکان نیز که بیشترین استفاده آن در کلینیک‌های روانشناسی کودک می‌باشد، با توجه به عدم وجود هنجارهای مناسب برای مقایسه کارکرد آزمودنی‌ها تهیه چنین هنجارهایی لازم به نظر می‌رسد. از سوی دیگر موضوعات کارت‌های این آزمون متناسب با فرهنگ جامعه آمریکا طراحی و ابداع شده‌اند که بسیار متفاوت از جامعه‌ای است که کودکان ایرانی در آن رشد می‌کنند. در نتیجه در پژوهش حاضر محقق سعی دارد میزان هماهنگی پاسخ‌های کودکان ایرانی را با آنچه که هدف اصلی سازندگان آزمون در طراحی هر کارت بوده است را مورد بررسی قرار داده و در صورت نیاز، پیشنهاد تطابق فرهنگی تصاویر برخی از کارت‌ها را با جامعه ایران ارائه دهد.

روش

شرکت کنندگان و طرح پژوهش

جامعه آماری مورد بررسی در این پژوهش، کلیه کودکان ۳-۶ ساله مهدکودک‌های شهرستان اصفهان هستند. نمونه منتخب، ۲۰ کودک ۳-۶ ساله (۱۰ دختر، ۱۰ پسر) است که به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند. بطوریکه لیستی از مهدکودک‌های خصوصی تحت نظر سازمان بهزیستی شهرستان اصفهان تهیه شد و تعداد چهار مهدکودک بطور تصادفی انتخاب شدند. سپس از میان کودکان ۳-۶ ساله این مراکز، بطور تصادفی ۲۰ کودک انتخاب شدند. روش انجام تحقیق، تحقیق زمینه‌ای است که در نظرسنجی‌ها و تهیه هنجارها از آن استفاده می‌شود.

ابزار

آزمون اندریافت کودکان

شخصیت‌های دارای ثبات نسبی ۹۱٪ همبستگی میان نتایج دو سری اجرای آزمون وجود داشته است. (لایت، ۱۹۵۴) در پژوهش حاضر نیز که آزمون (C.A.T) بر روی کودکان گروه سنی ۳-۶ سال اجرا شده است، به دلیل ثبات نسبی شخصیت کودکان در این سنین (ماسن، ۱۳۸۰) نتایج پژوهش مبتنی بر تایید پایایی این آزمون برای این گروه سنی می باشد.

محدودیت عمده این پژوهش این بود که پیشینه تحقیقی با آزمون (C.A.T) که حیطه آن نزدیک به فرضیه‌های محقق باشد، یافت نشد. یافته‌های این پژوهش تنها در مورد کودکان گروه سنی ۳ تا ۶ سال می باشد و برای تعمیم نتایج به گروه‌های سنی بالاتر نیاز به انجام پژوهش‌های مشابه است. انجام پژوهش‌هایی در جهت ابداع شیوه‌های جدید نمره گذاری آزمون و بررسی آماری پاسخ‌های آزمودنی‌ها و نیز پژوهش‌هایی جهت تطابق فرهنگی تصاویر آزمون با جامعه ایران پیشنهاد می شود.

منابع

- آناستازی، آن (۱۳۶۶). *روان آزمایی*، (ترجمه محمد تقی براهنی)، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- بهرامی، هادی (۱۳۷۲). *کاربرد بالینی و تشخیص آزمون‌های فرافکنی شخصیت*، تهران: انتشارات دانا.
- پاشا شریفی، حسن (۱۳۷۶). *نظریه و کاربرد بالینی و تشخیص آزمون‌های هوش و شخصیت*، تهران: انتشارات سخن.
- فروید، زیگموند (۱۳۷۷). *اصول روانکاوی بالینی*، (ترجمه سعید شجاع شفتی)، تهران: انتشارات ققنوس.
- کاپلان، هارواردی. و سادوک، بنیامین. جی. (۱۳۷۷). *اختلالات روانی و رفتاری دوران کودکی و نوجوانی*، (ترجمه سید مهدی صابری و مرضیه عصاره)، تهران: چاپ پیمان (۱۹۲۷)
- عظیمی، سیروس (۱۳۸۴). *روانشناسی کودک*، تهران: انتشارات سخن.
- لطف آبادی، حسین (۱۳۶۶). *کاربرد آزمون‌اندزرفت کودکان در تشخیص اختلالات عاطفی آنان*. *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه مشهد، دوره بیست و دوم، شماره ۳ و ۴*.
- مارنات، گری گرات (۱۳۸۴). *راهنمای سنجش روانی برای روانشناسان بالینی، مشاوران و روان پرشکمان*، (ترجمه حسن پاشا شریفی و محمد رضا نیکخوا)، تهران: انتشارات سخن.
- ماسن، هنری پاول؛ کیگان، جروم؛ هوستون، آلتا کارول و کانجر، جان جین وی (۱۳۸۰). *رشد و شخصیت کودک*، (ترجمه مهشیدبایاسی)، تهران: نشر مرکز.
- Abrams, David M. Pathological Narcissism in an Eight-Year-Old Boy: An Example of Bellak's TAT and CAT Diagnostic System. *Journal of genetic psychology*. 134: 47-54). <http://www.pupmed۱۳۸۵/۹۲۰>. (تاریخ بازیابی: ۱۳۸۵/۹/۲۰)
- Bellak, M.P. & Bellak, Sonya (1968). *Children's Apperception Test (C.A.T)*, 4th ed, New York: C.P.S. Inc.
- Bills, Robert E (1950). Animal pictures for obtaining children's projections. *Journal of clinical psychology*, (Vol.6, Issue 3, p.291-293). New York: Willey <http://www3.interscience.wiley.com>
- Byrd, Eugene & Witherspoon, Ralph I (1954). Responses of preschool children to the Children's Apperception Test. *Child Development*. 1(25):1. (mar., 1954), p.35-44 (تاریخ بازیابی: ۱۳۸۵/۹/۲۰) <http://www.Lawrence۱۳۸۵/۹۲۰>
- Holden, Raymond H. (1956). The "Children's Apperception Test" with Cerebral Palsied and Normal Children. *Child Development*, (Vol. 27, No. 1) (Mar., 1956), pp. 3-8
- Society for projective techniques (1970). *Journal of projective techniques and personality assessment*. New York: Society for projective techniques
- Lehmann, Irvin J. (1959). Responses of kindergarten children to the children's apperception test. *Journal of clinical psychology*. 15(۱): 60-63. New York: Willey
- (تاریخ بازیابی: ۱۳۸۵/۱۱/۱۰) <http://www3.interscience.wiley.com>

کارت برای کودکان ۳-۶ ساله اصفهان رد می شود. در کارت شماره ۶ نیز، همان اهدافی که در کارت شماره ۵ مورد نظر سازندگان بوده است، در مورد این کارت نیز دنبال می شود و تعداد اندکی (تنها ۲۰٪) بر اساس اهداف اصلی طراحی کارت عمل کردند.

در کارت شماره ۱۰ نیز تنها ۲۰٪ از کودکان به مقوله‌هایی که بر اساس اهداف سازندگان آزمون تهیه شده بود اشاره کردند. در نتیجه فرضیه روایی این کارت نیز در مورد کودکان ۳-۶ ساله اصفهان رد می شود. مقوله‌هایی که سازندگان برای طراحی این کارت در نظر داشته‌اند شامل این موارد می باشد: نگرش کودک در مورد کار درست و نادرست و مراجع قدرت، اشاره به آداب توالی رفتن، شب ادرازی، نگرش‌های مربوط به تنبیه خویشتن و افسردگی.

نتایج بررسی پایایی به روش بازآزمایی نشان داد که خی دو محاسبه شده برای تمامی پیش فرض‌های ۱۰ کارت آزمون، در هیچکدام از موارد در سطح معناداری ۰/۵ بزرگتر از ۸۶/۳ نبوده و در واقع پاسخ‌های کودکان در دو بار اجرای آزمون در هیچ یک از پیش فرض‌ها، تفاوت معناداری با یکدیگر نداشته و در نتیجه این فرضیه تایید و آزمون از نظر محقق دارای پایایی است.

بحث

با توجه به اینکه مقوله‌های پیشنهادی برای کارت‌های (C.A.T) از تحقیقی بدست آمده است که سازندگان آن بر روی ۲۰۰ کودک ۱۰-۳ ساله آمریکایی انجام دادند. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که مقوله‌هایی که انتظار می رود در داستان‌های ابداعی کودکان به آنها اشاره شود، بر اساس مواردی است که کودکان جامعه آمریکا در تحقیق انجام شده به آنها اشاره کرده‌اند و هر چند این آزمون از نظر سازندگان آن به علت استفاده از حیوانات و حالت عاری از فرهنگ بودن، یک آزمون جهان شمول است و به همین جهت می توان آن را برای کودکان تمام ملل به کار برد، (بهرامی ۱۳۷۲) اما برخی متخصصان به این نکته اشاره داشته‌اند که اختلافات فرهنگی و زبانی در میان کودکانی که آزمون بر روی آنها اجرا می شود، می تواند بر نحوه اجرای آن تاثیر گذاشته و به نتایج غیر دقیق و ناصحیحی منجر شود (مجله فنون فرافکنی و ارزیابی شخصیت، ۱۹۷۰). البته در کتابچه راهنمای آزمون (C.A.T) به این نکته اشاره شده که آزمون (C.A.T) در نقاط مختلف جهان بکار رفته است. (بلاک، ۱۹۶۸)

نتایج تحقیق حاضر نشان می دهد که کودکان مورد مطالعه در این پژوهش در تعدادی از کارت‌های (C.A.T)، مطابق با آنچه که سازندگان آزمون انتظار داشته‌اند عمل نکرده‌اند. در کارت شماره ۲، در مورد عدم اشاره به خشونت میان کودکان، شاید بتوان گفت که با توجه به تحقیقات انجام شده در این مورد (عظیمی، ۱۳۸۴) هر قدر کودکان خردسال تر باشند، خشونت و درگیری میان آنها کمتر مشاهده می شود. در نتیجه با توجه به خردسالی کودکان منتخب (گروه سنی ۳-۶ سال)، می توان عدم اشاره به خشونت میان همسالان را متأثر از سن کم گروه نمونه دانست. در مورد عدم اشاره به پاره شدن طناب (اضطراب اختگی)، آنچه که نتایج تحقیقات گذشته (بلوم، ۱۳۶۳) نشان می دهد، در مورد جهان شمولی این اضطراب اختلاف نظر وجود داشته و عده ای عقیده دارند که فروید در این مورد بیش از حد اغراق کرده است.

در کارت شماره ۵ هیچ یک از کودکان به کنجکاو در مورد وقایعی که هنگام خواب پدر و مادر رخ می دهد، و رابطه والدین بطور کلی و در همه زمینه‌ها اشاره نداشته‌اند. نکته مهم این است که با توجه به تفاوت‌های فرهنگی جامعه ایران و آمریکا، در گیری‌ها و مشغولیت‌های ذهنی کودکان ایرانی کمتر معطوف به مسائل جنسی می باشد. زیرا جامعه ایران، چه در فضای خانواده و روابط بین والدین و چه در رسانه‌ها و فضای کل اجتماع، اثری از اشاره آشکار و پنهان به مسائل جنسی اصلاً وجود ندارد، یا بسیار اندک می باشد. در نتیجه آگاهی کودکان نسبت به این مسائل در گروه سنی مورد مطالعه بسیار ناچیز است و از این جهت است که هیچ یک از کودکان، در تحقیق حاضر به آنچه که هدف از طراحی این تصویر بوده است، اشاره نداشته‌اند.

تصویر کارت ۱۰ شامل یک توالی فرنگی در سمت راست صفحه به همراه بچه سگی در حال تنبیه شدن توسط پدر یا مادر خود در سمت چپ می باشد. نکته ای که در مورد این کارت مهم به نظر می رسد، این است که تصویر یک دستشویی فرنگی برای کودکان ایرانی، تصویری نسبتاً نا آشناست و حتی اگر برای آنها قابل تشخیص باشد، موجب فرافکنی مشغولیت‌های ذهنی آنها در مورد مسائل بهداشتی و رعایت کردن یا نکردن آداب دستشویی رفتن و یا شب ادرازی و احتمال تنبیه از طرف قدرت مافوق و غیره نخواهد شد. احتمالاً با تطبیق دادن تصویر این کارت با شکل ظاهری دستشویی در ایران، می توانیم انتظار فرافکنی چنین مواردی را از کودکان ایرانی داشته باشیم.

در بررسی پایایی آزمون همانگونه که اشاره شد کودکان در دو اجرا پاسخ‌های یکسانی داشتند. تحقیق مشابهی برای مقایسه در مورد آزمون (C.A.T) مشاهده نشد لیکن چنانچه بخواهیم آن را با (T.A.T) مقایسه کنیم، این نتیجه با نتیجه تحقیق مشابهی که برای بررسی پایایی آزمون (T.A.T) به روش بازآزمایی انجام شده است، مطابقت دارد. طبق این تحقیق پایایی تکرار برای نوجوانانی که دارای رشد سریع جسمی و روانی هستند، ۴۶٪ و در مورد

Light, Bernard H. (1954). Comparative study of a series of T.A.T and C.A.T cards. *Journal of clinical psychology*, 10(2):179-181. New York: Willey
(تاریخ بازیابی: ۹/۲۲/۱۳۸۵)
<http://www.interscience.wiley.com>

Schorth, Marvin I. (1979). The relationships between motives on the Children's Apperception Test. *Journal of genetic psychology*, 134(2):219-24 <http://eric.ed.gov> (تاریخ بازیابی: ۱۱/۱۰/۱۳۸۵)

Zery Jamwal (2006). Inner desires in physically challenged institutionalized children, *Kashmir; Jammu: university of Jammu*.

